

Preventivní program školy

pro školní rok 2023/2024

Základní charakteristika školy

Typickým znakem naší školy je rodinná atmosféra. Třídní kolektivy nebývaly zpravidla početné, což se částečně změnilo příchodem ukrajinských žáků (škola přijala cca 50 dětí).

V důsledku této skutečnosti jsme nezaznamenali žádné příznaky ostrakizování těchto dětí. Naopak začlenili se do kolektivů převážně velmi dobře.

Je zde tedy předpoklad, že klidná situace v oblasti vztahů mezi našimi stálými a nově přichozími žáky bude pokračovat. Nicméně pozornost v této oblasti se stane jednou z našich priorit. Dosud jsme případné rizikové projevy chování zvládali odhalovat v samém počátku. Děje se tak mimo jiné i díky důvěře, která panuje mezi žáky a učiteli, takže pokud se problém vyskytne, v krátkém čase se o něm dozvídáme a řešíme jej.

Základní škola Kneslova je umístěna v klidné okrajové městské části Černovice. Škola se průběžně opravuje a modernizuje. Má k dispozici veliké sportovní hřiště s novými atletickými povrchy, doskočištěm, basketbalovým hřištěm, zastřešeným hledištěm a outdoorové centrum s houpačkami, prolézačkami a různými jinými dřevěnými prvky, které děti milují bez ohledu na věk. Je vhodné pro děti všech věkových kategorií. Využívají ho ovšem nejvíce v odpoledních hodinách naši mladší žáci navštěvující školní družinu. Využívání pohybu žáků na čerstvém vzduchu, podle možností, je stále více preferováno.

Snažíme se vytvářet vhodné prostředí pro cizince. Ve škole, již před příchodem žáků z Ukrajiny, byla poměrně vysokým podílem zastoupena i vietnamská menšina. Ani s žáky vietnamského původu jsme nezaznamenávali žádné problémy týkající se xenofobního charakteru a většinou se velmi dobře začleňují do třídních kolektivů. Na druhou stranu se situace v posledních letech mění v tom smyslu, že u žáků vietnamské národnosti neshledáváme motivaci naučit se komunikovat česky a mají tendenci pouze „zvládnout“, s jistými omezeními, zadanou práci, ale výrazně se v češtině nezlepšují. Snažíme se komunikovat se zástupci vietnamské menšiny, kteří uvnitř této komunity mají větší vliv, ale ne vždy naše snaha přinese očekávané výsledky. Situaci se snažíme řešit i tím, že skupinky vietnamských žáků rozdělíme do druhé třídy v ročníku, aby byly v kolektivu českých dětí a zapojili se tak s nimi více do komunikace a nebyli uzavřeni ve „svých buňkách“.

Sociální zázemí našich žáků je různorodé - od finančně dobře zajištěných rodin až po ty, jejichž momentální situace není radostná. Pro děti z těchto vrstev je mnohdy důležité mít možnost si přijít „jen popovídat“.

Riziková místa školy

Ve všech prostorách školy, ve kterých se mohou zdržovat žáci během vyučování, je zajištěn dohled pedagogických pracovníků. Kmenové třídy, odborné učebny, školní družina, tělocvična, školní zahrada a hřiště, jídelna i šatny jsou opatřeny buď vlastním řádem, nebo v rámci školního řádu, s nimiž jsou žáci na začátku školního roku seznámeni. Přesto občas nastane situace, že děti poruší školní řád a tráví čas jinde, případně poruší pravidla slušného chování a dopustí se přestupku (např. čmárání po zdech), následně je opětovně poučena celá třída (podle závažnosti celý ročník, všichni žáci) a jsou udělena výchovná opatření.

Cíle Preventivního programu školy (PPŠ)

Dlouhodobé cíle prevence

Moderní společnost s sebou nese i negativní jevy, na které je třeba žáky připravit, oddalovat nebo snižovat nebezpečí rizikového chování.

Proto zůstává základním principem dlouhodobé preventivní strategie na naší škole **osvojování základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu a prevence a rozvoj dovedností, které vedou u dětí a mládeže k odmítání všech druhů sebedestruktivního chování, projevů agresivity a porušování zákona.**

Střednědobé cíle prevence

Naší střednědobou strategií je vytvářet ve škole příznivé klima tím, že konflikty řešíme velmi rychle, aby nepřerostly ve vážný problém. Ve škole zajišťujeme bezpečné prostředí fungujícím školním řádem a případnou okamžitou reakcí na vzniklý problém (popovídání si se žáky, porady, individuální schůzky, hovorové hodiny, třídní schůzky, pohovory s rodiči, výchovné komise apod.). Rodiče jsou o preventivní strategii školy informováni na webových stránkách školy a na třídních schůzkách. V případě zjištění některých aktuálních problémů, týkajících se rizikového chování žáků, rodiče obdrží informace prostřednictvím edookitu. Současně, pro jejich jednodušší orientaci v dané záležitosti, zasíláme i informační letáky a odkazy na webové stránky zabývající se danou problematikou. Dle potřeby jsme připraveni vést diskuzi i individuálně. Sledujeme dění ve společnosti z hlediska možných nebezpečí a snažíme se zajistit připravenost pedagogického sboru.

V rámci ověřování školního vzdělávacího programu budeme i nadále hledat příležitosti a formy, jakými budeme včleňovat principy výchovy ke zdravému životnímu stylu a oblast preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů jak na prvním, tak i na druhém stupni naší školy. Na prvním stupni jsou tyto aspekty zahrnuty zejména do hodin prvouky, tělesné výchovy, vlastivědy a výtvarné výchovy, na druhém stupni jsou včleněny do obsahu zejména hodin výchovy ke zdravému životnímu stylu, sociální a mediální komunikace, dále občanské výchovy, zeměpisu, dějepisu, chemie, přírodopisu a tělesné a výtvarné výchovy.

Krátkodobé cíle prevence

Z hlediska primární prevence se letos více zaměříme na témata, která nás v minulých letech nejvíce trápila. Tak jako v celé naší společnosti, tak i u našich žáků je jedním z aktuálních problémů zneužívání nikotinových přípravků. V minulosti jsme zaznamenali užívání nikotinových sáčků, tzv „puků“. V loňském školním roce sice těchto případů ubylo, ale zase se o něco zvýšil počet případů užívání jednorázových elektronických cigaret („vapo“). Bohužel, na toto téma není nabídka v oblasti prevence od jiných subjektů (workshopy, besedy a jiné akce) prozatím téměř žádná, takže prevenci zajišťují já, studiem dostupných informací v online prostoru.

O škodlivosti kouření se žáci dozvídají každý rok zejména v hodinách Výchovy ke zdravému životnímu stylu. V letošním školním roce budeme v osvětě proti zneužívání různých druhů nikotinových přípravků pokračovat. Situace je jednodušší v tom, že i letos ve všech třídách vyučuji tento předmět já, metodik prevence. Mezipředmětově se dotkne i jiných předmětů (Vv, Pč, Ch, Skd apod.).

Současně nelze opomíjet témata prevence, která jsou v současnosti velmi aktuální, a sice bezpečné chování na internetu, zejména na sociálních sítích, problematika kyberšikany apod. V neposlední řadě se budeme věnovat i oblastem zodpovědného chování v sexuálním životě, problematice nechtěného předčasného těhotenství a například i AIDS (statistiky hovoří o větším nárůstu evidovaných nemocných a odborníci to dávají do souvislosti s útlumem prevence).

Dalším jevem, který jsme nejen v loňském školním roce řešili a na který bych se chtěla i letos ve zvýšené míře soustředit, jsou vztahy žáků k jejich spolužákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

Ve spolupráci s výchovnou poradkyní bude naše pozornost také hodně zaostřena na problematiku záškoláctví. Tyto situace byly řešeny ve spolupráci s OSPOD. Takže předpokládám opětovnou spolupráci s tímto orgánem sociální péče nejen v případě intervencí, ale i v souvislosti s poradenstvím. Omlouvání absence některými rodiči byl v loňském školním roce často problém, proto bych chtěla upozornit třídní učitele, aby zdůraznili rodičům důležitost respektování pravidel školního řádu v oblasti omlouvání absence jejich dětí, abychom předešli řešení případných nepříjemných situací. Zaměříme se i na oblast tzv. „skrytého záškoláctví“, kdy příliš velká absence může budít podezření, že rodiče ke školní docházce svého dítěte přistupují velmi „benevolentně“ (pohovory s rodiči, výchovné komise, spolupráce s OSPOD).

Stejně tak letos budeme zvýšenou pozornost věnovat u mladších žáků psychosociálnímu klimatu ve třídách a snažit se o včasné odhalování vztahových problémů mezi nimi. Samozřejmě zůstává snaha o navozování optimálního sociálního klimatu ve všech třídách naší školy. **Program proti šikanování – základní formy a postupy při řešení různých forem šikany je jednou se součástí příloh PPŠ.**

Současně i v letošním školním roce začleníme do preventivně-vzdělávacího procesu deskovou hru Cesta labyrintem města, která je zaměřena na primární prevenci rizikového chování a je určena pro žáky zejména druhého stupně, obvykle v samém závěru školního roku.

I. STUPEŇ - zaměření na mladší školní věk - výchova ke zdravému životnímu stylu (ZŽS)

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci zdravého životního stylu – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami – zvýšený důraz na prevenci kouření
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování rizikových projevů chování žáků ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči

- široká nabídka volnočasových aktivit (letos bude upravena dle epidemické situace)
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních apod.

II. STUPĚŇ - zaměření na starší školní věk – prevence = základ předcházení problémům

A. Úkoly a činnost učitelů a jiných pedagogických pracovníků

- posílení úlohy učitelů v oblasti tvorby pozitivního sociálního klimatu, včasná diagnostika a intervence při riziku vzniku rizikových projevů chování a kooperace s odborníky při jejich řešení.
- věnování pozornosti problematickým skupinám žáků nebo jednotlivcům, odhalování projevů asociálního chování mezi žáky – soustředit se zejména na problematiku šikany, kyberšikany, xenofobie apod.
- zajištění důsledné kontroly zaměřené na prevenci kouření, užívání alkoholických a návykových látek v celém areálu školy
- zvýšená pozornost „nejnovějším trendům“ v oblasti zneužívání nikotinových přípravků (žvýkání nikotinových sáčků, kouření tzv. „jednorázovek, vapo“ – elektronických cigaret určených na jedno použití)
- zvýšená pozornost bude opět věnována i problematice nebezpečí na sociálních sítích a chování v kyberprostoru (kyberšikana, sexting, kybergrooming)
- sledovat často opakující se krátkodobé i dlouhodobější absence žáků – prevence záškoláctví. Spolupráce s rodiči žáků s tendencemi vyhýbat se školní docházce. V problematických případech možnost vyžádání lékařského potvrzení či komunikace s příslušným pediatrem, případná spolupráce s OSPOD
- kooperace mezi školami regionu (zejména na základě výměny zkušeností a spolupráce v oblasti metodické a strategické prevence společensky nežádoucích jevů)
- sebevzdělávání učitelů v metodikách preventivní výchovy a ve výchově ke zdravému životnímu stylu
- shromažďování a zpřístupňování materiálů pro pedagogický sbor
- zapojení vedení školy i kolegů do tohoto programu
- nově příchozím vyučujícím nabídnout všestrannou kolegiální pomoc

B. Aktivity pro žáky

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- motivace a nasměrování žáků na vytváření projektů, ve kterých oni sami přeberou aktivní účast na jejich tvorbě a realizaci na základě loňských velmi dobrých zkušeností s tímto typem aktivit
- akce zaměřené na zvyšování nejen právního povědomí, ale besedy a workshopy týkající se nebezpečí, se kterým se mohou mladiství setkat v kyberprostoru (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR a městskou policií, s organizací Podané ruce, se sdružením Na počátku apod.)

- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.
- věnování se prevenci experimentování s marihuanou, oblast prevence se zvýšenou pozorností bude zaměřena i na tuto návykovou látku. Pokračovat v osvětě proti legálním i celé škále nelegálních drog se bude v zejména v rámci hodin VZ.
- dovednost volby správné životosprávy - poruchy příjmu potravy – mentální anorexie a bulimie (blok v rámci hodin výchovy ke zdravému životnímu stylu)
- přednášky, besedy a pořady věnované sexuální výchově a výchově k zodpovědnosti za vlastní sexuální chování a prevenci pohlavně přenosných chorob, AIDS a prevenci viru HPV, který může způsobit rakovinu (nejen) děložního čípku apod. (absolvování vybraných pořadů dle nabídky na základě zkušeností s jejich úrovní z minulých let.)
- věnování pozornosti všem žákům při objasňování složitých situací národnostních menšin (i v souvislosti s válkou na Ukrajině) k potlačení rasismu a xenofobie.
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, ŠVP, lyžařského výcvikového kurzu atd.
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (tematické a projektové dny, sportovní akce atd.)
- široká nabídka volnočasových aktivit
- účast v literárních, výtvarných, sportovních a jiných soutěžích
- ekologická výchova (výukové programy v rámci přírodovědné stanice Lipka, případně zapojení se do vyhlášených ekologických soutěží apod.)
- v červnu tradiční sportovní den atletických a soutěží a míčových her se ZŠ Řehořova v areálu naší školy

Vnitřní informační zdroje školy

Metodik prevence u sebe shromažďuje pro pedagogické i nepedagogické pracovníky všechny materiály související s prevencí rizikového chování – příručky, informační letáky, dotazníky, odkazy na webové stránky zabývající se preventivní problematikou apod., které na požádání poskytuje kolegům, kteří vyučují problematiku související s prevencí rizikového chování, nebo potřebují získat podrobnější informace. Každoročně jsou všichni kolegové informováni o nabídce kurzů a školení a celkově o cílech prevence. Metodik prevence poskytuje všem pracovníkům školy veškeré informace ohledně rizikového chování (na začátku školního roku, na pravidelných poradách i individuálně). Preventivní program školy je vystaven na webových stránkách školy www.zskneslova.cz.

Vnější informační zdroje školy

Metodik prevence nabízí pomoc při řešení problémových projevů chování (záškoláctví, násilí, závislosti, sexuálního zneužívání, šikanování apod.). Dále koordinuje spolupráci školy (jednotlivých pedagogů) s orgány státní správy a samosprávy, s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence rizikového chování. Metodik prevence sleduje nová i stávající legislativní nařízení, metodické pokyny, o všem podstatném kolegyně informuje.

Kontakty na městskou policii, státní policii, pracoviště OSPODu, poradenská a některá další spolupracující pracoviště naleznou kolegové a rodiče u metodika prevence a na webových stránkách školy – viz příloha č. 3.

Pár slov pro rodiče

Rodiče jsou informováni prostřednictvím webových stránek, informačního systému školy (edookit), třídních schůzek, mohou se vyjadřovat k preventivním programům, dávají podněty k řešení situace ve třídách apod. **V přílohách Preventivního programu školy naleznou rodiče užitečné informace a rady související s prevencí rizikových projevů chování.** Metodik prevence je jim k dispozici v konzultačních hodinách i kdykoli po domluvě. Současně může doporučit návštěvu poradenských pracovišť.

Dokumenty související s Preventivním programem školy

Školní řád viz <http://zskneslova.cz/cz/o-skole/skolni-rad/>

Krizový plán – postup školy při selhání preventivních opatření (u metodika prevence)

Vypracovala: Mgr. Simona Marenčáková, školní metodik prevence